

держав. Вони здійснюють цільові закупівлі великих партій товарів, реалізують на зовнішніх ринках різноманітні послуги, беруть участь у міжнародних проектах на основі кооперації й науково-технічного співробітництва, здійснюють кредитування і фінансування багатьох зовнішньоекономічних операцій.

Активно долучились до міжнародної економічної діяльності й фінансові інститути, участь яких раніше була обмежена, як правило, національним законодавством. Це стосується фондових і товарних бірж, страхових компаній, інвестиційних, трастових і хедж-фондів. Вкрай важливу роль в інтегративному переплетінні різних форм МЄВ відіграє розвиток транспортної, кредитно-фінансової та комунаційної інфраструктури світового господарства.

Отже, можемо констатувати, що нове тисячоліття розпочалося з глибоких якісних і кількісних змін, що їх зазнала система міжнародних економічних відносин під впливом не тільки економічних, але й значною мірою політичних факторів.

Список використаних джерел

1. Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство. Ч. 1 : зб. матеріалів II міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 15.05.2015) / упоряд. Калитчак Р. Г., Зазуляк З. М. – Львів : Центр американських студій ФМВ ЛНУ ім. І. Франка, 2015.

2. OECD Main Science and Technology Indicators. – OECD Stat. – [Electronic Resource]. – Available from: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MSTI_PUB

3. World Development Indicators. – [Electronic Resource]. – Available from: <http://data.worldbank.org/indicator>

Поручник С.Г.

к.е.н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ФОРМУВАННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ МОДЕЛІ МІЖНАРОДНОГО ПОДІЛУ ПРАЦІ

Міжнародний поділ праці, по суті, є основою світового ринку, міжнародної торгівлі, міграції капіталу та робочої сили, економічного співробітництва між країнами, оскільки він об'єднує відокремлені виробничі процеси на території різних держав і поступово пере-

творює їх на єдиний міжнародний виробничий ланцюг. У результаті науково – технічного прогресу, зростання відкритості національних економік, динамізації міжнародного руху товарів, послуг і факторів виробництва традиційна модель міжнародного поділу праці зазнала суттєвих модифікацій і трансформувалась у глобальну. Її характерними ознаками є поглиблення та диверсифікація міжнародної спеціалізації і коопераційних зв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин на основі володіння ними інноваційними, інформаційними, інтелектуальними та креативними ресурсами, а також виробничою базою постіндустріального типу.

Автори теорії нового міжнародного поділу праці Ф. Оробел, Д. Пау, Б. Беласса, Г. Джонсон, Я. Літте, М. Скотт та ін. стверджують, що поділ світової системи на центр, периферію та напівпериферію відображає таку модель, в якій поділ праці формується відповідно до корпоративних інтересів ТНК заради максимізацій їх прибутків та розв'язання найгостріших проблем провідних країн світу. При цьому можливості економічного зростання країн, що розвиваються, є суттєво обмеженими.

В рамках глобальної моделі значного поширення набувають такі форми міжнародної кооперації, як міжфірмова виробнича кооперація, підрядне кооперування, спільне виробництво, договірна кооперація. Так, якщо міжфірмова виробнича кооперація характеризується узгодженням учасниками угод умов спільної виробничої діяльності, то підрядне кооперування передбачає, що одна зі сторін дає іншій стороні або іншим учасникам замовлення на виготовлення певних видів продукції на основі обумовлених вимог щодо обсягів та термінів поставок, а також якості.

Що стосується договірної кооперації, то вона передбачає розмежування програм учасників угоди. Подібні угоди спрямовані, з одного боку, на усунення дублювання виробництва, а з другого, на співробітництво у виробництві інших видів продукції, а також взаємні або односторонні субпідрядні поставки, спільні наукові дослідження та розробки. Міжнародний поділ праці, який первинно базувався на відмінностях природно – кліматичних умов різних країн нині втратив національно і територіально залежний характер, набув більш зрілих форм та став фундаментом інтернаціоналізації виробництва і міжнародного усупільнення праці. В силу зростання участі в розвитку міжнародного поділу праці техніко-технологічних і нау-

ково-технічних факторів він еволюціонував від початкової загальної форми до часткової, а згодом і одиничної форми – з подетальною, поопераційною спеціалізацією окремих виробничих одиниць.

Ключовою тенденцією в розвитку одиничного поділу праці протягом двох останніх десятиліть стала його трансформація в міжнародний внутріфірмовий поділ праці, який передбачає опосередкування руху продукту світовими господарськими зв'язками. Розвиток такого поділу праці втілюється у виникненні та динамічному розвитку таких форм міжнародного бізнесу як ТНК, спільні підприємства, зони вільного підприємництва, міжнародні наукові й логістично-маркетингові центри та ін.

Сучасний процес транснаціоналізації характеризується поглибленням внутрішньокорпоративного поділу праці і глибокою сегментацією виробництва ТНК. Поділ виробничих операцій або функцій на все більш дрібні стадії або види призводить до стрімкого зростання глобальних виробничих ланцюжків створення вартості, міжнародних фірм і формування складної архітектури їх виробничих, комерційних і науково-дослідних зв'язків. Відбувається подальша географічна дисперсія міжнародного виробництва ТНК, втягування в його орбіту значної кількості нових контрактних учасників. Причини бурхливого зростання міжнародного виробництва пов'язані з факторами економічної політики держав, особливостями сучасного етапу технологічної революції, а також глобальним характером конкурентної боротьби.

В умовах глобалізації значення міжнародного поділу праці полягає в тому, щоб об'єктивно створювати умови для поглиблення взаємозалежності відтворювальних процесів країн світу, посилення стимулів до взаємовигідного співробітництва в загальносвітових масштабах.

Котенок А. Г.

к. е. н., доцент

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ФОРМИ ПРОЯВУ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ ПОСТТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Суспільство як особлива форма життєдіяльності людей, забезпечуючи збереження і розвиток людської самоідентифікації, створило